

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS **pārbaudes lietā Nr. 2021 – 57 – 27F** Rīgā

08.12.2021.

Nr. 6-6/56

Par labas pārvaldības principa un tiesību uz taisnīgu tiesu ievērošanu civillietā Nr. [C7...19]

Tiesībsargs ir izskatījis Jūsu iesniegumu (reģistrēts 03.11.2021. ar Nr. 1612) par Limbažu novada bāriņtiesas (turpmāk tekstā – Bāriņtiesa) rīcību, nenodrošinot bērnu [personas A] un [personas B] tiesību un interešu aizsardzību un pieļaujot labas pārvaldības principa pārkāpumu Bāriņtiesas darbā.

Iesniegumā norādāt, ka Jums un bērna tēvam [personai C] ir domstarpības par laulības šķiršanu, bērnu aizgādības tiesībām, viņu dzīvesvietas noteikšanu un saskarsmes tiesības ar bērniem izmantošanas kārtību. Nespējot savstarpēji vienoties, bērnu tēvs ir nodevis strīda izšķiršanu tiesai. Jūs norādāt, ka Bāriņtiesa, pieņemot lēmumu, nav ņēmusi vērā būtiskus faktus par bērnu tēva rīcību pret Jums un bērniem kopdzīves laikā. Jūsprāt Bāriņtiesas locekle [persona D] varētu būt ieinteresēta lietas iznākumā, jo viņai ir draudzīgas attiecības ar darbinieku, kas strādā pie bērnu tēva, radniecēm. Jūs norādāt uz Bāriņtiesas iespējamu nevienlīdzīgu attieksmi pret Jums un bērnu tēvu lietas izskatīšanas gaitā. Bāriņtiesa lēmumu par atzinuma sniegšanu tiesai Jums ir nosūtījusi novēloti – pēc civillietas izskatīšanas uzsākšanas tiesas sēdē. Savukārt tiesa nav ņēmusi vērā, ka Jums pirms tiesas sēdes nav bijis iespējams iepazīties ar Bāriņtiesas atzinumu, un nav atlikusi lietas izskatīšanu tiesas sēdē. Bāriņtiesa esot novilcinājusi atbildes sniegšanu Jums un Jūsu advokātei pēc 2021. gada 13. oktobra Lēmuma pieņemšanas, Bāriņtiesas pārstāvis nav piedalījies tiesas sēdē 2021. gada 25. oktobrī.

Bāriņtiesa Jums neesot piedāvājusi apmeklēt nevienus kursus par bērnu emocionālo audzināšanu, par attiecībām ar pusaudžiem, lai arī Jūs par tādu iespēju esat interesējusies. Jūs paužat sapratni, ka Limbažu novada pašvaldībai var būt savi noteikumi, kam tādi kursi bez maksas tiek piešķirti, tomēr neesat izjutusi Bāriņtiesas ieinteresētību pēc iespējas ātrāk atrisināt Jūsu ģimenes lietu. Kursus pēc savas iniciatīvas esat apmeklējusi Rīgā. Jums nav zināms, ka tādos cursos būtu apmeklējis bērnu tēvs vai grasītos to darīt.

Katrai iestādei ir savas likumā noteiktas funkcijas. Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 11. panta 4. punktu viena no tiesībsarga funkcijām ir atklāt trūkumus tiesību aktos un to

piemērošanā, kā arī veicināt šo trūkumu novēršanu jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu.

Vienlaikus Tiesībsarga birojs izskata sūdzības par bērna tiesību pārkāpumiem, īpašu uzmanību pievēršot valsts vai pašvaldību iestāžu un to darbinieku izdarītajiem pārkāpumiem.¹

Vispusīgai situācijas izpratnei tiesībsargs ierosināja pārbaudes lietu un tās ietvaros lūdza informāciju Bāriņtiesai un Limbažu novada Sociālajam dienestam (turpmāk tekstā – Sociālais dienests).

[1] Vecāku strīda par bērna dzīvesvietas noteikšanu, atsevišķu aizgādību un saskarsmes tiesības ar bērniem izmantošanas kārtību izšķiršana ir tiesas kompetencē.

Jautājumos par aizgādības tiesību piešķiršanu, bērna aprūpi un saskarsmes tiesības izmantošanas kārtību tiesa pieprasa bāriņtiesas atzinumu un uzaicina tās pārstāvi piedalīties tiesas sēdē, kā arī noskaidro bērna viedokli, ja bērns ir spējīgs to formulēt, ņemot vērā viņa vecumu un brieduma pakāpi.²

No Latvijas tiesu portāla e-pakalpojumu vietnē pieejamās informācijas konstatējams, ka civillietā Nr.[C7...19] Vidzemes rajona tiesā Limbažos (turpmāk tekstā - Tiesa) ierosināta 2019. gada 2. jūlijā³. Minētā civillietā uzsākta [personai C] prasībā pret Jums par laulības šķiršanu. 2021. gada 26. maijā Tiesā saņemts [personas C] prasības pieteikuma papildinājums par bērnu dzīvesvietas noteikšanu. 2021. gada 26. maijā Tiesa lūgusi⁴ Bāriņtiesu līdz 2021. gada 10. jūnijam sniegt atzinumu civillietā Nr.[C7...19] par bērnu dzīvesvietas noteikšanu.

Lai pieņemtu vispusīgi izvērtētu lēmumu, Bāriņtiesai ir jāiegūst informācija, kura jāpieprasa no citām iestādēm un speciālistiem, valsts uzturētiem reģistriem, jānoskaidro bērnu viedoklis, jāsaņem psihologa atzinums par psiholoģisko izpēti.

No Bāriņtiesas 2021. gada 13.oktobra lēmuma Nr. 1.6/84 Par atzinuma sniegšanu tiesai par [personas A] un [personas B] dzīvesvietas un atsevišķas aizgādības noteikšanu un saskarsmes tiesību izmantošanu (turpmāk tekstā – Lēmums) secināms, ka Bāriņtiesa pēc Tiesas lūguma par atzinuma sniegšanu nekavējoties ir veikusi darbības informācijas iegūšanai lietā. Lietā ir iztrūcis psiholoģiskās izpētes atzinums. 2021. gada 10. jūnijā Bāriņtiesa saņēmusi no [personas C] informāciju, ka psiholoģisko izpēti veiks Psiholoģiskās palīdzības un izglītības centra “Dzīle” psiholoģe [persona E]. Pirmā psiholoģes konsultācija plānota 2021. gada 5. augustā, jo psiholoģes noslodzes dēļ nav iespējams ātrāk uzsākt sadarbību.

No iesnieguma izskatīšanai pieejamās informācijas nav zināms, kāda ir Bāriņtiesas noteiktā kārtība psihologa, kurš veic psiholoģisko izpēti atzinuma sniegšanai tiesā, izvēlei – vai uzdevums izvēlēties psihologu tika dots abiem vecākiem vai tikai [personai C], vai psihologa pakalpojumi ir pieejami pašvaldībā – bāriņtiesā un/vai sociālajā dienestā un kas finansē minēto psihologa pakalpojumu.

Bāriņtiesa 2021. gada 7. jūnijā lūgusi⁵ Tiesu pārcelt civillietas Nr.[C7...19] izskatīšanu, jo atzinuma par bērnu dzīvesvietas noteikšanu sagatavošanai ir nepieciešams saņemt psihologa atzinumu, lai tiktu ievērotas bērnu labākās intereses.

2021. gada 8. jūnijā Tiesa informējusi lietas dalībniekus par 2021. gada 15. jūnijā plānotās Tiesas sēdes civillietā Nr.[C7...19] noņemšanu no izskatīšanas.

¹ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65. ² panta 2. punkts.

² Civilprocesa likuma 239. panta otrā daļa.

³ <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/e-pakalpojumi/tiesvedibas-gaita>.

⁴ Vidzemes rajona tiesas 2021. gada 26. maija vēstule Nr. C71270519.

⁵ Limbažu novada bāriņtiesas 2021. gada 7. jūnija vēstule Nr.1.14/Tjur-85/575.

2021. gada 30. jūlijā Bāriņtiesa nosūtījusi pieprasījumu Psiholoģiskā palīdzības un izglītības centra "Dzīle" psiholoģei [personai E] sniegt atzinumu, atbildot uz Bāriņtiesu interesējošiem jautājumiem, sniedzot rekomendācijas.

2021. gada 17. augustā Bāriņtiesa informējusi⁶ Tiesu par psiholoģiskās izpētes virzību Jūsu un [personas C] ģimenē. Vēstulē norādīts, ka vecāki psihologa konsultācijas apmeklējuši neregulāri, tādējādi novilcinot lietas virzību.

2021. gada 13. septembrī Bāriņtiesa saņēmusi psiholoģes [personas E] atzinumu par psiholoģiskās izpētes rezultātiem.

2021. gada 16. septembrī [persona C] vērsies Tiesā ar pieteikumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību. Tiesa pieteikumu izskatījusi civillietas Nr.[C7..19] ietvaros. Tiesa 2021. gada 17. septembrī pieņēmusi lēmumu, nosakot, ka Jums ir pienākums atstāt mājokli [adrese], aizliegumu atgriezties un uzturēties tajā, aizliegumu atrasties mājoklim tuvāk par 750 metriem. Jums noteikts aizliegums satikties ar [personu C] un uzturēt ar viņu fizisku vai vizuālu saskari, kā arī noteikts aizliegums jebkādā veidā satikties, sazināties, uzturēt fizisku vai vizuālu saskari ar bērniem [personu A] un [personu B].

[persona C] 2021. gada 24. septembrī minēto Tiesas lēmumu iesniedzis Bāriņtiesai. [persona C] lūdzis Bāriņtiesu atkārtoti apsekot viņa un bērnu dzīvesvietu Umurgas pagastā, atkārtoti veikt sarunas ar bērniem un veikt [Jūsu] padziļinātu psiholoģisko izpēti. Vienlaikus [persona C] informējis Bāriņtiesu, ka 2021. gada 24. septembrī ir iesniedzis Tiesā prasības pieteikuma papildinājumu par viena vecāka atsevišķas aizgādības nodibināšanu un atsevišķas aizgādības noteikšanu viņam un par saskarsmes tiesību ar bērniem atņemšanu Jums. [personai C] lūdzis Tiesu līdz sprieduma taisīšanai noteikt bērnu dzīvesvietu pie [personas C]. 2021. gada 27. septembrī Bāriņtiesa sarunā pa telefonu Jūs informējusi, ka saņēmusi [personas C] papildinājumus prasības pieteikumam civillietā Nr.[C7...19] par viena vecāka atsevišķas aizgādības nodibināšanu un saskarsmes tiesību ar bērniem atņemšanu Jums. Bāriņtiesa Jūs informējusi, ka lūgs Rīgas bāriņtiesai veikt Jūsu faktiskās dzīvesvietas Rīgā dzīves apstākļu pārbaudi un noskaidrot Jūsu viedokli par prasības pieteikuma papildinājumiem. 2021. gada 28. septembrī Bāriņtiesa nosūtījusi Rīgas bāriņtiesai vēstuli par informācijas sniegšanu minētajā lietā un lūgusi noskaidrot Jūsu viedokli par: 1) saskarsmi ar bērniem, kā Jūs raksturojat attiecības ar bērniem un bērnu tēvu, vai un kā Jūs iegūstat informāciju par bērniem; 2) kurš vecāks nodrošina/nodrošināja ikdienas aprūpi un audzināšanu; 3) jebkuru citu informāciju, kurai varētu būt būtiska nozīme izskatāmajā lietā.

[2] 2021. gada 28. septembrī Bāriņtiesa nosūtījusi uzaicinājumu/informāciju Jums un [personai C] ar lietas izskatīšanu atzinuma sniegšanai Tiesai par bērnu dzīvesvietas noteikšanu. Informācijā norādīts lietas izskatīšanas veids un laiks, Bāriņtiesas lēmuma sagatavošanas laiks un izsūtīšanas kārtība. Bāriņtiesa uzaicinājumā/informācijā lūgusi abus lietas dalībniekus līdz 2021. gada 8. oktobrim rakstveidā izteikt savu viedokli par izskatāmo lietu, iesniegt papildu pierādījumus, pieteikt lūgumus, ja tādi nepieciešami. Uzaicinājumā/informācijā dalībnieki informēti, ka viņiem ir tiesības iepazīties ar lietas materiāliem, nosūtot Bāriņtiesai attiecīgu pieteikumu ne vēlāk, kā līdz 2021. gada 8. oktobrim.

Bāriņtiesa norādījusi⁷, ka uzaicinājumu/informāciju nosūtījusi atbilstoši 2006. gada 19. decembra Ministru kabineta noteikumu Nr.1037 "Bāriņtiesas darbības noteikumi" 45.

⁶ Limbažu novada bāriņtiesas 2021. gada 17. augusta vēstule Nr.1.14/Vjur-85/828.

⁷ Limbažu novada bāriņtiesas 2021. gada 22. novembra vēstule Nr.1.13/Vjur-175/1153.

punktā noteiktajam.⁸ Papildus Bāriņtiesa informējusi, ka Bāriņtiesas sēde notiks rakstveida procesā bez lietas dalībnieku klātbūtnes, pamatojoties uz Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 8.¹ panta pirmajā daļā noteikto⁹.

2021. gada 28. septembrī Bāriņtiesā saņemts Jūsu iesniegums ar lūgumu iepazīties ar administratīvās lietas materiāliem un piedalīties 2021. gada 13. oktobra Bāriņtiesas sēdē videokonferences režīmā. 2021. gada 1. oktobrī Bāriņtiesa Jums sniegusi atbildi, ka konkrētajā gadījumā neizskata iespēju rīkot sēdi videokonferences režīmā, bet lietas izskatīšana notiks rakstveida procesā, bez dalībnieku klātbūtnes. Tikušas nodrošinātas Jūsu tiesības iepazīties ar lietas materiāliem, pievienojot vēstulei dokumentu kopijas.

2021. gada 30. septembrī Tiesa pieprasījumā Bāriņtiesai par pierādījumu sniegšanu civillietā Nr.[C7...19] lūgusi līdz 2021. gada 21. oktobrim sniegt jebkādas ziņas, kurām ir nozīme civillietā Nr.[C7...19] izskatāmajos jautājumos, un līdz 2021. gada 29. oktobrim sniegt atzinumu par atsevišķas aizgādības noteikšanu un saskarsmes tiesības aizliegšanu Jums ar bērniem.

[3] Pēc puses lūguma tiesa vai tiesnesis pieņem lēmumu, ar kuru uz laiku līdz sprieduma taisīšanai nosaka bērna dzīvesvietu, bērna aprūpes kārtību, saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību, uzturlīdzekļus bērnam, aizliegumu bērna izvešanai no valsts.¹⁰ [persona C] lūdza Tiesu pieņemt pagaidu lēmumu – līdz sprieduma taisīšanai noteikt bērnu dzīvesvietu pie tēva. Tiesa pagaidu lēmuma pieņemšanai bija lūgusi Bāriņtiesai līdz 2021. gada 21. oktobrim sniegt ziņas, kurām ir nozīme civillietā Nr.[C7...19].

Civilprocesa likuma 244.¹⁰ panta ceturtajā daļā noteikts: “Bāriņtiesas pārstāvis pēc tiesas pieprasījuma sniedz jebkādas ziņas, kurām ir nozīme lietā par: 1) pušu dzīves apstākļiem; 2) bērna viedokli, ja bērns ir spējīgs to formulēt, ņemot vērā viņa vecumu un brieduma pakāpi; 3) bērna saskarsmi ar pusēm un citām personām, kas dzīvo vai ir zināms, ka dzīvos ar bērnu vienā mājsaimniecībā; 4) bērna veselības aprūpi un izglītību; 5) pušu sadarbību ar sociālo dienestu; 6) personām, kas dzīvo vai ir zināms, ka dzīvos ar bērnu vienā mājsaimniecībā; 7) pušu vardarbību pret bērnu vai bērna vecāku.”

2021. gada 11. oktobrī Bāriņtiesā saņemti Jūsu paskaidrojumi par bērnu dzīvesvietas noteikšanu, iebildumi par bērnu dzīves vietas noteikšanu pie [personas C] un iebildumi pret saskarsmes tiesību liegšanu Jums ar bērniem.

Bāriņtiesa 2021. gada 13. oktobrī pieņēmusi lēmumu Nr.1.6/84 Par atzinuma sniegšanu tiesai par [personas A] un [personas B] dzīvesvietas un atsevišķas aizgādības noteikšanu un saskarsmes tiesību izmantošanu. Bāriņtiesa nolēmusi atzīt, ka bērnu [personas A] un [personas B] interesēs ir abu vecāku kopīga aizgādība; noteikt bērnu dzīvesvietu pie tēva viņa dzīvesvietā; saskarsmes kārtība mātei realizējama, ievērojot bērnu vislabākās intereses un vajadzības, vecākiem savstarpēji vienojoties. Par lēmumu pēc tā pieņemšanas 2021. gada 13. oktobrī Bāriņtiesa pa telefonu informējusi Jūs un [personu C].

2021. gada 20. oktobrī Bāriņtiesa nosūtījusi¹¹ Tiesai uz to brīdi lietā esošos dokumentu materiālus/pierādījumus. No Bāriņtiesas sniegtās informācijas ir secināms, ka,

⁸ 2006. gada 19. decembra Ministru kabineta noteikumu Nr.1037 “Bāriņtiesas darbības noteikumi” 45. punkts: “Par bāriņtiesas sēdes norises laiku un vietu administratīvā procesa dalībniekam, tulkam, speciālistam un institūcijai, kuras kompetencē ir sniegt atzinumu izskatāmajā lietā, paziņo vismaz 10 darbdienu pirms bāriņtiesas sēdes.”

⁹ Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 8.¹ panta pirmā daļa : “Bāriņtiesa lietu var izskatīt un lēmumus pieņemt bāriņtiesas sēdē rakstveida procesā (bez personu klātbūtnes), ja iespējams nodrošināt lietas dalībnieku procesuālo tiesību ievērošanu un bāriņtiesa nav atzinusi par nepieciešamu lietu izskatīt mutvārdu procesā. Institūcija (amatpersona) rakstveida procesa būtībai atbilstošā veidā nodrošina procesa dalībniekiem tādu pašu tiesību apjomu kā mutvārdu procesā.”

¹⁰ Civilprocesa likuma 244.¹⁰ pirmā daļa.

¹¹ Limbažu novada bāriņtiesas 2021. gada 20. oktobra vēstule Nr.1.14/Vjur-154/1072.

sniedzot Tiesai ziņas, kurām ir nozīme civillietas izskatīšanā, un nosūtīt dokumentus, Bāriņtiesa nav nosūtījusi Lēmumu par atzinuma sniegšanu tiesai. Tiesa, atbilstoši Civilprocesa likumā noteiktajai kārtībai par pagaidu lēmuma pieņemšanu civillietā, nebija lūgusi Bāriņtiesas atzinumu, bet noteikta apjoma ziņas, kurām nozīme civillietas izskatīšanā.

Tiesa vai tiesnesis izskata puses lūgumu un pieņem lēmumu mēneša laikā no lūguma saņemšanas dienas.¹² Tiesa bija nozīmējusi Tiesas sēdi 2021. gada 25. oktobrī. Minētā tiesas sēde notikusi bez rezultāta. Tiesa lēmumu par bērnu pagaidu aprūpes kārtību pieņēmusi 2021. gada 8. novembrī.¹³

[4] 2006. gada 19. decembra Ministru kabineta noteikumos Nr.1037 “Bāriņtiesas darbības noteikumi” (turpmāk tekstā – MK noteikumi Nr. 1037) Bāriņtiesas lēmuma par atzinuma sniegšanu tiesai pēc tās pieprasījuma pieņemšanai ir noteikta īpaša kārtība atšķirībā no bāriņtiesas lēmuma vispārējās pieņemšanas kārtības.

Atzinumu, kuru bāriņtiesa sniedz pēc tiesas pieprasījuma, sagatavo kā bāriņtiesas lēmumu un pieņem bāriņtiesas sēdē bez tās personas klātbūtnes, kuras intereses skar atzinums tiesai. Atzinumu tiesai noformē rakstiski un apzīmogo. Bāriņtiesa pēc savas iniciatīvas lietu var izskatīt tās personas klātbūtnē, uz kuru attiecas atzinums tiesai. Pēc tiesas pieprasījuma saņemšanas bāriņtiesa informē tiesu par termiņu, kādā tiks sagatavots atzinums tiesai, un nosūta minēto informāciju konkrētās lietas dalībniekam, lūdzot tos 20 dienu laikā rakstveidā izteikt viedokli par jautājuma izskatīšanu bāriņtiesas sēdē, kā arī 30 dienu laikā, skaitot no dienas, kad bāriņtiesa nosūtījusi informācijas pieprasījumu konkrētās lietas dalībniekam, sniegt papildu viedokli un pierādījumus.¹⁴

Tāpat neatkarīgi no Covid – 19 infekcijas izplatības un tās ierobežošanai noteiktajiem pasākumiem atbilstoši MK noteikumos Nr.1037 noteiktajam lietas par atzinuma sniegšanu pēc tiesas pieprasījuma bāriņtiesa izskata rakstveida procesā. Bāriņtiesa tikai pēc savas iniciatīvas var lietu izskatīt personas klātbūtnē. Bāriņtiesa, neapmierinot Jūsu lūgumu rīkot sēdi videokonferences režīmā, nav pārkāpusi normatīvajos aktos noteikto.

Konstatējams, ka Bāriņtiesa lietā par atzinuma sniegšanu tiesai nav ievērojusi MK noteikumu Nr. 1037 98.¹ un 98.² punktus noteikto kārtību un termiņus. 2021. gada 28. septembrī, nosakot Jums termiņu – 8. oktobri paskaidrojuma sniegšanai, Jums tika dotas tikai 10 dienas rakstveidā izteikt savu viedokli, bet tiesības sniegt papildu viedokli un pierādījumus Jums vispār netika noteiktas. 2021. gada 28. septembrī Bāriņtiesa lūdza Jums sniegt viedokli par bērnu dzīvesvietas noteikšanu. Bāriņtiesa norādījusi, ka atsevišķu pieprasījumu par paskaidrojumu sniegšanu par atsevišķu aizgādību un saskarsmes tiesību aizliegumu Jums ar bērniem Bāriņtiesa nepieprasīja, jo informācija par paskaidrojumu iesniegšanas kārtību tikusi norādīta jau iepriekš izsūtītajos Uzaicinājumos/informācijās.

Attiecībā uz Tiesas 2021. gada 30. septembrī izteikto lūgumu Bāriņtiesai sniegt atzinumu par atsevišķu aizgādību un saskarsmes tiesību aizliegumu Jums ar bērniem Bāriņtiesa nav ievērojusi MK noteikumu Nr. 1037 98.¹ un 98.² punktus noteikto par lietas dalībnieku tiesībām sniegt rakstisku paskaidrojumu, iesniegt pierādījumus un sniegt papildu viedokli. Termiņš paskaidrojumu un pierādījumu sniegšanai vispār nav noteikts.

Secināms, ka Bāriņtiesa Lēmumu pieņēmusi, neievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību un termiņus.

¹² Civilprocesa likuma 244.¹⁰ septītā daļa.

¹³ <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/e-pakalpojumi/tiesvedibas-gaita>.

¹⁴ Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr.1037 “Bāriņtiesas darbības noteikumi” 98.¹ un 98.² punkts.

Bāriņtiesas ieskatā atzinums Tiesai sagatavots atbilstoši mainīgajiem apstākļiem civillietas Nr.[C71...19] tiesvedības gaitā un termiņa pagarinājums atzinuma sniegšanai bijis saprātīgi noteikts. Nosakot termiņu, vērā ņemams gan Tiesas norādītais lietas izskatīšanas laiks, gan nepieciešamība un paredzētās tiesības lietas dalībniekiem rakstveidā sniegt viedokli un pierādījumus.

Tiesībsargs atzīst, ka sagatavot un izskatīt administratīvo lietu par atzinuma sniegšanu Tiesas noteiktajā termiņā – 15 dienu (26.05.2021. – 10.06.2021.) vai mēneša laikā (28.09.2021. – 29.10.2021.) ir problemātiski. Bāriņtiesai, sagatavojot lietu par atzinuma sniegšanu Tiesai, ir jāievēro Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr.1037 “Bāriņtiesas darbības noteikumi” 98.¹ un 98.² punktā noteiktie procesuālie termiņi, nodrošinot lietas dalībnieku procesuālo līdzdalību. Bāriņtiesai tādā situācijā ir jālūdz Tiesai atzinuma iesniegšanas termiņa pagarinājums.

Pieprasot Bāriņtiesai atzinumu, kas ir viens no pierādījumiem civillietā, Tiesai, ievērojot personas tiesības uz taisnīgu tiesu, būtu jānosaka tādi procesuālie termiņi, kādi noteikti normatīvajos aktos, lai lietas dalībnieki spētu izmantot Civilprocesa likumā noteiktās tiesības un pienākumus.

[5] Jūs norādāt uz Bāriņtiesas locekles [personas D] iespējamu ieinteresētību Jūsu ģimenes lietas iznākumā, jo viņai ir draudzīgas attiecības ar cilvēku, kurš strādā pie [personas C], tātad apšaubāt [personas D] objektivitāti.

Persona var lūgt noraidīt bāriņtiesas sēdes sastāva dalībnieku, kurš saskaņā ar normatīvajiem aktiem nav tiesīgs piedalīties lietas izskatīšanā.¹⁵ Bāriņtiesas priekšsēdētāja, Bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks un Bāriņtiesas locekļi ir valsts amatpersonas un saskaņā ar likumā “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu rīcībā” nav tiesīgi pieņemt lēmumu attiecībā uz personām, ar kurām ir radnieciskās vai līgumiskās attiecībās. Objektivitātes apšaubīšana vien nav pietiekams un pamatots iemesls, lai kādu no Bāriņtiesas amatpersonām atstatītu no lietas izskatīšanas.

Jums bija jāizmanto savas tiesības un, iesniedzot Bāriņtiesai paskaidrojumus, vai līdz Bāriņtiesas sēdei 2021. gada 13. oktobrī, bija jāiesniedz rakstisks noraidījums Bāriņtiesas locekļiem [personai D] un tā pamatojums. No pārbaudes lietas materiāliem nav konstatējams, ka Jūs savas tiesības izmantojāt.

[6] Jūs norādāt, ka Bāriņtiesa jums savlaicīgi nav paziņojusi Lēmumu, jums pirms Tiesas sēdes 2021. gada 25. oktobrī nav bijis iespējams iepazīties ar tā saturu, sagatavot savus iebildumus un pretargumentus. 2021. gada 25. oktobrī Bāriņtiesa Lēmuma norakstu Tiesai nosūtījusi vēstulē, jums un [personai C] vienlaicīgi elektroniski uz e-pastu.

Lēmumu par atzinuma sniegšanu pēc tiesas pieprasījuma bāriņtiesa Paziņošanas likumā noteiktajā kārtībā 10 darbdienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas nosūta lietas dalībniekam (norakstu).¹⁶ Bāriņtiesa jums, [personai C] un Tiesai nosūtījusi 2021. gada 25. oktobrī – astotajā darbdienu laikā pēc Lēmuma pieņemšanas. Tātad Bāriņtiesa ir ievērojusi normatīvajos aktos noteikto attiecībā uz Lēmuma nosūtīšanas termiņu.

Civilprocesa likuma 126. pants noteic, ka institūcijas atzinumu tiesa novērtē kā pierādījumu. Tātad institūciju atzinumi ir novērtējami pēc tiem pašiem kritērijiem, pēc kādiem vērtē pierādījumus. Tam nav stiprāka pierādījuma spēka, salīdzinot ar kādiem citiem pierādījumiem. Galīgo lēmumu strīdus jautājumā pieņem tiesa, izskatot konkrēto civillietu. Bāriņtiesas atzinums neko nemaina strīdā iesaistīto personu tiesiskajās attiecībās.

¹⁵ Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr. 1037 “Bāriņtiesas darbības noteikumi” 56. punkts.

¹⁶ Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr.1037 “Bāriņtiesas darbības noteikumi” 98.⁵ punkts.

Civilprocesa likuma 93. panta trešajā daļā noteikts, ka pierādījumus iesniedz tiesā ne vēlāk kā 14 dienas pirms tiesas sēdes, ja tiesnesis nav noteicis citu termiņu pierādījumu iesniegšanai.

Civillietā Nr.[C7...19] Tiesa Bāriņtiesai bija noteikusi līdz 2021. gada 10. jūnijam sniegt atzinumu par bērnu dzīvesvietas noteikšanu un līdz 2021. gada 29. oktobrim sniegt atzinumu par atsevišķas aizgādības noteikšanu un saskarsmes tiesības aizliegšanu Jums ar bērniem. Bāriņtiesa 2021. gada 13. oktobrī pieņēma Lēmumu, sniedzot vienu atzinumu uz abiem Tiesas lūgumiem un to iesniedzot Tiesai, ievērojot Tiesas noteikto termiņu. Lai arī Bāriņtiesa Lēmuma pieņemšanai neievēroja normatīvajos aktos noteikto daļā par atsevišķu aizgādību un saskarsmes tiesību aizliegšanu Jums ar bērniem, Bāriņtiesas sniegtais atzinums ir Jums labvēlīgs. Vienlaikus jāņem vērā, ka Bāriņtiesai, sniedzot atzinumu, bija jāvadās pēc tā brīža situācijas un jāņem vērā 2021. gada 17. septembrī Tiesas pieņemtais nolēmums par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, ar kuru Jums bija noteikti aizliegumi saziņai ar bērnu tēvu un bērniem, tai skaitā aizliegums atrasties vienā dzīvesvietā ar bērniem.

Lai tiesa lietā spētu pieņemt taisnīgu nolēmumu, ir būtiski, lai visi lietas dalībnieki izmantotu Civilprocesa likumā paredzētās tiesības un pildītu tajā noteiktos pienākumus.

Jums bija tiesības nekavējoties vērsties Tiesā un lūgt atcelt 2021. gada 17. septembrī ar Tiesas nolēmumu Jums noteiktos pagaidu aizsardzības pret vardarbību aizliegumus vai lūgt tos grozīt.

Tā kā tiesībsarga rīcībā nav 2021. gada 8. novembra Tiesas lēmums par bērnu pagaidu aprūpes kārtību, nav zināms, vai Tiesa tā pieņemšanai ir izmantojusi Bāriņtiesas 2021. gada 13. oktobra Lēmumā ietverto atzinumu. Jāatzīst, ka Tiesai un tiesnesim, nosakot citu termiņu pierādījumu iesniegšanai, būtu jāņem vērā un jānosaka tāds termiņš, lai persona varētu izmantot savas tiesības uz taisnīgu tiesu – saprātīgā termiņā iepazīties ar iesniegtajiem pierādījumiem, lai sagatavotu un sniegtu savu viedokli par tiem un varētu iesniegt savus pierādījumus un pretargumentus. Minētais būtu jāattiecina kā uz Bāriņtiesas atzinuma iesniegšanas termiņa noteikšanu, tā uz Bāriņtiesas ziņu, kuras būtiskas civillietas izskatīšanā pagaidu lēmuma pieņemšanai, iesniegšanu. Jāatzīst, ka Tiesas noteiktais termiņš Bāriņtiesai ziņu sniegšanai – 2021. gada 21. oktobris pirms Tiesas sēdes 2021. gada 25. oktobrī bija nesamērīgi īss laiks, ņemot vērā, ka 23., 24. oktobris bija brīvdienas. Vienlaikus jāņem vērā, ka pagaidu lēmums Tiesai bija jāpieņem viena mēneša laikā, tādēļ Tiesas kompetencē ir noteikt atbilstošu termiņu ziņu iesniegšanai, lai vienlaikus lietas dalībniekiem tiktu nodrošināts saprātīgs termiņš, lai iepazītos ar civillietā iesniegtajiem dokumentiem.

Par tiesas lēmumu par bērna dzīvesvietu, bērna aprūpes kārtību, saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību var iesniegt blakus sūdzību.¹⁷ Ja, Jūsaprāt, Tiesas 2021. gada 8. novembra Lēmumā noteiktais neatbilst Jūsu bērnu labākajām interesēm un ir pretējs Jūsu tiesību nodrošināšanai, Jūs varat izmantot valstī noteikto tiesību aizsardzības mehānismu un to pārsūdzēt.

Tiesnesis ar tiesas spriešanu saistīto pienākumu izpildes laikā ir neaizskarams.¹⁸ Rajona tiesas priekšsēdētājs var pārbaudīt procesuālo termiņu ievērošanu tiesneša tiesvedībā esošajās lietās, pieprasīt tiesnesim paskaidrojumu par tiesneša darba organizācijas un citiem jautājumiem un dot tiesnesim rīkojumus, kas saistīti ar tiesneša darba organizāciju amata pienākumu izpildei.¹⁹

¹⁷ Civilprocesa likuma 244.¹⁰ panta astotā daļa.

¹⁸ Likuma "Par tiesu varu" 13. panta pirmā daļa.

¹⁹ Likuma "Par tiesu varu" 33. panta ceturtnās daļas 1.,2.,3. punkts.

Aicinu Jūs vērsties pie Vidzemes rajona tiesas priekšsēdētāja, ja, Jūsuprāt, tiesnesis neievēro procesuālos termiņus civillietā Nr. [C7...19].

[7] Jūs norādāt, ka Bāriņtiesa Jums neesot piedāvājusi apmeklēt kursus par bērnu emocionālo audzināšanu, par attiecībām ar pusaudžiem. Saziņā ar Bāriņtiesu esat saņēmusi informāciju, ka Jūs interesējošos kursus nodrošina Centrs Dardedze, bet Sociālais dienests tos nodrošina maznodrošinātām un trūcīgām personām pēc sociālā darbinieka izvērtējuma.

Sociālais dienests informējis²⁰ tiesībsargu, ka Jūs neesat vērsusies Sociālajā dienestā un interesējusies par iespējām apmeklēt bērnu emocionālās audzināšanas kursus, mācības par attiecībām ar pusaudžiem vai citas mācības, lai iegūtu jaunas zināšanas un prasmes bērnu audzināšanā un aprūpē. Sociālais dienests nav saņēmis informāciju par situāciju [personas C] un Jūsu ģimenē. Bāriņtiesa nav informējusi Sociālo dienestu par nepieciešamību vecākiem apmeklēt nodarbības zināšanu pilnveidei bērnu audzināšanā un aprūpē.

Sociālajā dienestā strādā sociālā darbiniece, kura vada grupu - mācību programmu pusaudžu vecākiem "Ceļvedis, audzinot pusaudzi" (CAP). Mācību programmu "Ceļvedis, audzinot pusaudzi" Sociālais dienests nodrošina pusaudžu vecākiem pēc sociālo darbinieku ģimenēm ar bērniem ieteikumiem. Mācību grupas apmeklē Sociālā dienesta klienti. Nodarbību apmeklēšanu nevar nodrošināt ikvienam vecākam, kurš to vēlas.

Bāriņtiesai ir pienākums informēt pašvaldības sociālo dienestu vai citu atbildīgo institūciju par ģimenēm, kurās netiek pietiekami nodrošināta bērna attīstība un audzināšana un kurām nepieciešama palīdzība.²¹

Secināms, ka Bāriņtiesa nav informējusi Sociālo dienestu par ilgstošām konfliktējošām [personas C] un Jūsu attiecībām ģimenē, kas būtiski ietekmē bērnu attīstību un audzināšanu. Bāriņtiesa Jums nav pietiekami izskaidrojusi Jūsu tiesības vērsties pēc atbalsta Sociālajā dienestā, tai skaitā, lai saņemtu papildu zināšanas bērnu audzināšanā un citus atbalsta pasākumus pēc sociālā darbinieka izvērtējuma. Arī pēc informācijas saņemšanas par Tiesas 2021. gada 17. septembrī pieņemto lēmumu par Jums noteiktajiem pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļiem Bāriņtiesa neinformēja Sociālo dienestu un nelūdza uzsākt darbu ar vecākiem un nodrošināt atbalstu bērniem, lai novērstu un nepieļautu bērnu tiesību aizskārumus ģimenē.

[8] Ja no lietas par pagaidu aizsardzību pret vardarbību materiāliem izriet, ka tiek skartas nepilngadīga bērna vai personas ar ierobežotu rīcībspēju intereses, lēmumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību vai lēmumu par pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļa aizstāšanu vai atcelšanu tiesa papildus nosūta bāriņtiesai un sociālajam dienestam pēc bērna vai personas dzīvesvietas.²² Tātad Tiesai bija pienākums 2021. gada 17. septembrī pieņemto lēmumu nosūtīt gan Bāriņtiesai, gan Sociālajam dienestam.

Pārbaudes lietas izskatīšanas laikā tika iegūta informācija no Sociālā dienesta, ka no Tiesas nav saņemts 2021. gada 17. septembra lēmums, tādēļ nav bijis pamata uzsākt sociālo darbu ar ģimeni, sniegt bērniem un vecākiem atbilstošu atbalstu.

[9] Jūs norādāt, ka Bāriņtiesas pārstāvis 2021. gada 25. oktobrī nepiedalījās Tiesas sēdē, kurā izskatīja civillietu Nr.[C7...19], lūdzot izskatīt lietu bez viņu klātbūtnes. Savukārt Jums tikušas liegtas tiesības uz advokātu un viņa juridisko palīdzību.

Bāriņtiesa norādījusi²³, ka 2021. gada 22. oktobra vēstulē lūgusi Tiesu civillietu Nr.[C7...19] skatīt bez Bāriņtiesas pārstāvja klātbūtnes. Bāriņtiesas vēstulē pamatojums nav

²⁰ Limbažu novada Sociālā dienesta 2021. gada 15. novembra vēstule Nr. Nr.1.18.3/958.

²¹ Bāriņtiesu likuma 17. panta 5. punkts.

²² Civilprocesa likuma 250.⁶² panta piektā daļa.

²³ Limbažu novada bāriņtiesas 2021. gada 22. novembra vēstule Nr.1.13/V_{jur}-175/1153.

bijis minēts, bet Tiesa telefonsarunā informēta par lūguma pamatojumu ar darbinieku trūkumu un pārslodzi (divu darbinieku ilgstošu darba nespēju un vienu neizpildītu darba vakanci).

Civilprocesa likumā noteikts, ka lietas, kas izriet no aizgādības un saskarsmes tiesībām, tiesa izskata, pieaicinot bāriņtiesas pārstāvi. Bāriņtiesas pārstāvja pieaicināšanai nav formāla nozīme. Bāriņtiesa ir pašvaldības iestāde, kurai ar likumu piešķirtas tiesības aizstāvēt tiesā bērnu tiesības un ar likumu aizsargātās intereses.²⁴ Tiesa likumā paredzētajos gadījumos pieaicina piedalīties procesā institūcijas, lai tās savas kompetences ietvaros dotu atzinumu lietā un aizstāvētu personu tiesības un ar likumu aizsargātās intereses. Pieaicinātajām institūcijām ir tiesības iepazīties ar lietas materiāliem, piedalīties pierādījumu pārbaudīšanā, pieteikt lūgumus un dot atzinumu.²⁵

Bāriņtiesas pārstāvja uzdevums ir, aizstāvot bērna intereses un tiesības, piedalīties civillietas izskatīšanā, sniegt Bāriņtiesas viedokli un atbildes uz Tiesu interesējošiem jautājumiem, veikt noteiktas procesuālās darbības.

Tiesneša kompetencē civillietā Nr.[C7...19] bija izskatīt Bāriņtiesas lūgumu par lietas izskatīšanu sēdē bez Bāriņtiesas pārstāvja piedalīšanās, izvērtējot lūguma iemeslus, to apmierināt vai noraidīt, atliekot lietas izskatīšanu. Tiesnesim bija jānoskaidro Jūsu un [personas C] viedoklis par Bāriņtiesas izteikto lūgumu. Jums bija tiesības izteikt viedokli, iebilstot pret Bāriņtiesas lūgumu un lūdzot tiesu atlikt lietas izskatīšanu līdz Bāriņtiesai nebūs šķēršļu nodrošināt pārstāvja dalību Tiesas sēdē. Tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā (ātrā un efektīvā procesā) ir viens no tiesību uz taisnīgu tiesu pamatelementiem.

Tiesībsargam nav zināms, vai Jūs izmantojāt savas tiesības iebilst Bāriņtiesas lūgumam un, ja izmantojāt savas tiesības, vai Tiesa ņēma vērā Jūsu argumentus.

Tiesībsarga ieskatā nav pieļaujams, ka Bāriņtiesa nespēj nodrošināt un organizēt savu darbu tā, lai ievērotu Tiesas noteikto - piedalīties civillietas izskatīšanā. Gadījumā, ja rodas kādi neparedzēti apstākļi, kas liedz Tiesas noteiktajā laikā ierasties uz Tiesas sēdi, Bāriņtiesai būtu jāinformē Tiesa un jālūdz atlikt lietas izskatīšanu, vienlaikus būtiski nepagarinot civillietas izskatīšanas laiku. Bāriņtiesai ir jāievēro normatīvajos aktos noteiktais un jāpilda tai uzliktie pienākumi. Bāriņtiesas darbu vada bāriņtiesas priekšsēdētājs.²⁶ Bāriņtiesas locekļu skaitu nosaka pašvaldība, lai pilnvērtīgi nodrošinātu bērnu un aizgādībā esošo personu tiesību un interešu aizsardzību.²⁷ Ja Bāriņtiesas darbinieku trūkuma dēļ nav iespējams nodrošināt Bāriņtiesas funkciju izpildi, Bāriņtiesas priekšsēdētājam ir pienākums vērsties pašvaldībā.

Pārbaudes lietu pabeidzu, konstatējot labas pārvaldības principa pārkāpumu Bāriņtiesas darbā un labas pārvaldības un tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumu Tiesas darbā.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 3. punktā noteikto, ka Tiesībsarga birojs iesniedz priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu, aicinu:

Limbažu novada bāriņtiesu:

- izskatot lietas par atzinuma sniegšanu Tiesai pēc tās pieprasījuma, ievērot 2006. gada 19. decembra Ministru kabineta noteikumu Nr.1037 "Bāriņtiesas darbības noteikumi"

²⁴ Bāriņtiesu likuma 17. panta 1. punkts.

²⁵ Civilprocesa likuma 89. panta pirmā un otrā daļa.

²⁶ Bāriņtiesu likuma 45. pants.

²⁷ Bāriņtiesu likuma 7. panta otrā daļa.

98.¹ un 98.² punktā noteikto kārtību un procesuālos termiņus, nodrošinot lietas dalībnieku procesuālo līdzdalību;

- informēt Sociālo dienestu par tām ģimenēm, kurās vecāku domstarpību vai strīdu dēļ netiek pietiekami nodrošināta bērna attīstība un audzināšana un kurām nepieciešama palīdzība;

- nodrošināt Bāriņtiesas pārstāvja piedalīšanos civillietu izskatīšanā tiesā;

- administratīvās lietas par vecāku aizgādības tiesībām izskatīt, ievērojot labas pārvaldības principu.

Vidzemes rajona tiesu:

- nosakot bāriņtiesām termiņus atzinumu sniegšanai tiesai, ņemt vērā ne tikai Civilprocesa likuma 93. panta trešajā daļā noteikto termiņu, bet arī 2006. gada 19. decembra Ministru kabineta noteikumu Nr.1037 "Bāriņtiesas darbības noteikumi" 98.¹ un 98.² punktā noteikto kārtību un procesuālos termiņus, lai bāriņtiesa varētu nodrošināt lietas dalībnieku procesuālo līdzdalību;

- precīzi ievērot Civilprocesa likuma 250.⁶² panta piektā daļā noteikto - ja lietā par pagaidu aizsardzību pret vardarbību tiek skartas nepilngadīga bērna intereses, lēmumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību vai lēmumu par pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļa aizstāšanu vai atcelšanu tiesai jānosūta bāriņtiesai un sociālajam dienestam pēc bērna dzīvesvietas.

Ņemot vērā, ka taisnīgu iznākumu civillietā ietekmē pušu rīcība, aicinu Jūs arī turpmāk civillietas Nr.[C7...19] ietvaros izmantot Civilprocesa likumā noteiktās tiesības un pildīt likumā noteiktos pienākumus.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons